

Postanowienie z dnia 2 lipca 2002 r.

I PZ 47/02

1. W wypadkach objętych zdaniem drugim art. 405 k.p.c. do wznowienia postępowania (a wcześniej także do oceny - na podstawie art. 410 k.p.c. - kwestii dopuszczalności wznowienia w związku ze spełnieniem wymagań wynikających z art. 407 i 409 k.p.c.) właściwy jest sąd pierwszej instancji, gdy wniesione od jego orzeczenia środki odwoławcze (apelacja i kasacja) zostały oddalone.

2. Od postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego albo odrzucającego zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji odrzucające na podstawie art. 410 albo art. 411 k.p.c. skargę o wznowienie postępowania nie przysługuje ani kasacja, ani zażalenie do Sądu Najwyższego.

Przewodniczący SSN Józef Iwulski, Sędziowie SN: Katarzyna Gonera (sprawozdawca), Jadwiga Skibińska-Adamowicz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 2 lipca 2002 r. sprawy z powództwa Grzegorza O. przeciwko Przedsiębiorstwu Usług Handlowych, Technicznych i Produkcyjnych „T.” Spółce z o.o. w K. o wznowienie postępowania w sprawie o odszkodowanie, na skutek zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 11 grudnia 2001 r. [...]

o d d a l i ł zażalenie.

U z a s a d n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy w Kielcach wyrokiem z 25 lipca 2001 r. [...] oddalił skargę Przedsiębiorstwa Usług Handlowych, Technicznych i Produkcyjnych „T.” Spółki z o.o. w K. o wznowienie postępowania w sprawie z powództwa Grzegorza O. przeciwko tej Spółce jako pozwanej o odszkodowanie, wynagrodzenie za czas gotowości do pracy i sprostowanie świadectwa pracy, zakończonego prawomocnym wy-

rokiem Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z 28 marca 2001 r. [...].

W sprawie, której dotyczyła skarga o wznowienie postępowania, powód dochodził od strony pozwanej wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy, odszkodowania za niewydanie w terminie świadectwa pracy i sprostowania świadectwa pracy. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Kielcach wyrokiem z 6 grudnia 2000 r. [...] zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 3.036 DM (marek niemieckich) wraz z ustawowymi odsetkami oraz nakazał stronie pozwanej sprostować świadectwo pracy, oddalając powództwo w pozostałej części. Apelację od tego wyroku wniosła jedynie pozwana Spółka, oznaczając wartość przedmiotu zaskarżenia apelacją na kwotę 3.036 DM. Wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie w całości powództwa o wynagrodzenie w zasądzonej kwocie 3.036 DM, ewentualnie o zasądzenie w miejsce kwoty 3.036 DM kwoty 1.539,60 zł z ustawowymi odsetkami od 17 stycznia 2000 r. i oddalenie powództwa w pozostałym zakresie, a ponadto o uchYLENIE wyroku w części dotyczącej nakazania pozwanemu pracodawcy sprostowania świadectwa pracy w zakresie informacji o urlopach bezpłatnych powoda. Wyrokiem z 28 marca 2001 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach oddalił apelację strony pozwanej.

Oddalając skargę o wznowienie postępowania Sąd Okręgowy stwierdził, że pozwana jako podstawę wznowienia podała w skardze naruszenie przez Sąd - przy poprzednim rozpoznaniu sprawy - art. 81 k.p. i art. 128 k.p. przez ich błędną wykładnię, sprzeczną z doktryną i orzecznictwem Sądu Najwyższego. W związku ze złożeniem przez pozwaną - na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku oddalającego skargę - kilku dokumentów, można domniemywać, że faktyczną podstawą wznowienia było - według wnoszącej skargę - późniejsze wykrycie nowych okoliczności faktycznych i środków dowodowych (art. 403 § 2 k.p.c.). W uzasadnieniu wyroku oddalającego skargę Sąd Okręgowy stwierdził, że zarzut naruszenia art. 81 k.p. i art. 128 k.p. nie może stanowić podstawy wznowienia postępowania w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Z kolei złożone oświadczenia pisemne osób fizycznych i inne dokumenty (zaświadczenie z urzędu gminy) nie dotyczą okoliczności faktycznych, o jakich stanowi art. 403 § 2 k.p.c. Pochodzą one od osób znanych stronie pozwanej od dawna, a zatem pozwana mogła i powinna była przewidzieć, że osoby te posiadają wiedzę o okolicznościach przytoczonych w owych oświadczeniach pisemnych, i skorzystać z tych oświadczeń, a nawet z zeznań osób je sporzą-

dzających jako świadków, w poprzedniej - prawomocnie zakończonej - sprawie. W tej sytuacji brak jest, zdaniem Sądu Okręgowego, przesłanek do przyjęcia, że istnieje ustawowa podstawa wznowienia postępowania przewidziana w art. 403 § 2 k.p.c., albowiem złożone oświadczenia różnych osób i inne dokumenty nie są nowymi środkami dowodowymi w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c.

Od wyroku Sądu Okręgowego oddalającego skargę o wznowienie postępowania apelację wniosła strona pozwana.

Postanowieniem z 11 grudnia 2001 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie odrzucił apelację. Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę na treść art. 405 k.p.c., który reguluje właściwość sądu, do którego powinna być wniesiona skarga o wznowienie postępowania i który powinien skargę tę rozpoznać. W sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem orzekały dwa Sądy, tj. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Kielcach jako sąd pierwszej instancji oraz Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach jako sąd drugiej instancji. Skarga o wznowienie postępowania została wniesiona przez stronę pozwaną do Sądu Okręgowego. Kwestionowano w niej zarówno wyrok Sądu Rejonowego, jak i wyrok Sądu Okręgowego, którym oddalono apelację. Skargę powinien był zatem rozpoznać Sąd Rejonowy, który orzekał co do istoty sprawy. Sąd Okręgowy nie przekazał jednak skargi do rozpoznania Sądowi Rejonowemu, lecz rozpoznał skargę sam i oddalił ją wyrokiem z 25 lipca 2001 r. W zaistniałej sytuacji Sąd ten orzekał jako sąd drugiej instancji i dlatego od jego wyroku nie przysługuje apelacja do Sądu Apelacyjnego. W związku z tym wniesioną apelację Sąd Apelacyjny odrzucił, powołując jako podstawę rozstrzygnięcia art. 392 i art. 373 k.p.c.

Na powyższe postanowienie Sądu Apelacyjnego wniosła zażalenie pełnomocnik pozwanej Spółki, domagając się uchylenia zaskarżonego orzeczenia. Skarżąca zarzuciła naruszenie art. 392 i art. 373 k.p.c. w związku z art. 130 § 1 i art. 126 § 3 k.p.c. przez odrzucenie apelacji bez wezwania do uzupełnienia braków wniesionego środka odwoławczego, oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) przez pozbawienie strony prawa do sądu. W zażaleniu podniesiono również, że wadliwe postępowanie Sądu Okręgowego nie powinno uniemożliwiać stronie skorzystania z jej uprawnień w postaci skutecznego zaskarżenia orzeczenia.

Wezwana przez Sąd Najwyższy do uzupełnienia braku formalnego zażalenia przez oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia skarżąca podała, że wartość ta wynosi 13.915,90 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. W zażaleniu strona pozwana nie kwestionuje poglądu Sądu Apelacyjnego, że Sąd Okręgowy w Kielcach powinien orzekać jako sąd drugiej instancji, ze względu na to, że w sprawie zakończonej poprzednio prawomocnym wyrokiem, której dotyczy skarga o wznowienie, orzekał właśnie jako sąd drugiej instancji, oddalając apelację od wyroku Sądu Rejonowego. W takim razie od jego wyroku nie przysługuje apelacja, którą jako niedopuszczalną należało odrzucić na podstawie art. 373 w związku z art. 370 i art. 367 k.p.c.

Jednocześnie strona pozwana nie kwestionuje tego, że z powołania w zaskarżonym postanowieniu art. 392 k.p.c. jako podstawy rozstrzygnięcia wynika, że Sąd Apelacyjny - konsekwentnie - przyjął, iż od wyroku Sądu Okręgowego orzekającego jako sąd drugiej instancji przysługiwała kasacja do Sądu Najwyższego, a nie apelacja do Sądu Apelacyjnego.

Skarżąca podnosi natomiast w zażaleniu, że została wprowadzona w błąd co do tego, jaki środek odwoławczy przysługuje od wyroku Sądu Okręgowego oraz jakie wymogi formalne środek ten powinien spełniać. Sąd Okręgowy orzekał bowiem w składzie jednego sędziego i dwóch ławników (czyli w składzie właściwym dla postępowania przed sądem pierwszej instancji, co w razie założenia, że orzekał jako sąd drugiej instancji, stanowi o nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c. w związku z art. 367 § 3 k.p.c.), a strona pozwana na etapie postępowania przed tym Sądem, jak i wniesienia apelacji, nie była reprezentowana przez pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym, stąd trudno od niej wymagać interpretacji przepisów prawa procesowego bardziej wnikliwej od tej, jakiej dokonał Sąd Okręgowy, zwłaszcza że Sąd ten uznał apelację za dopuszczalną, przyjął ją (a nie odrzucił) i przekazał do rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu. W związku z tym pozwana uznała, że wyrok Sądu Okręgowego jest orzeczeniem sądu pierwszej instancji, od którego przysługuje apelacja. Zdaniem skarżącej, apelacja pozwanej spełniała warunki formalne wymagane przez Kodeks postępowania cywilnego w stosunku do kasacji, została wniesiona w terminie, zarzucała poważne uchybienia procesowe (między innymi nieważność postępowania), a jedynym jej brakiem było to, że nie została podpisana przez pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym, tego typu brak był jednak brakiem formalnym, który zgodnie z art. 126 § 3 w związku z art.

130 § 1 i art. 373 zdanie drugie k.p.c. mógł być uzupełniony, gdyby Sąd Apelacyjny wezwał pozwaną do jego uzupełnienia. Tymczasem ani Sąd Okręgowy, ani Sąd Apelacyjny nie wezwały pozwanej do uzupełnienia braków pisma, aby mogło być ono potraktowane jako kasacja, przez co pozwana została pozbawiona prawa do sądu w rozumieniu art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, które to uprawnienie oznacza między innymi prawo skorzystania z przysługujących stronie środków odwoławczych.

Przedstawiona argumentacja na nowo zarzutów zażalenia nie czyni ich uzasadnionymi.

Przede wszystkim rację ma Sąd Apelacyjny, że skargę o wznowienie postępowania powinien był rozpoznać w pierwszej instancji Sąd Rejonowy - Sąd Pracy w Kielcach, stosownie do art. 405 zdanie drugie k.p.c., nie zaś Sąd Okręgowy - Sąd Pracy w Kielcach.

Strona pozwana w skardze o wznowienie postępowania nie podała wyraźnie podstawy prawnej wznowienia, w tym znaczeniu, że nie przytoczyła żadnego z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego regulujących ustawowe podstawy wznowienia (art. 401, art. 401¹, art. 403 k.p.c.), dopiero po złożeniu przez pozwaną już na rozprawie kilku pisemnych oświadczeń różnych osób oraz innych dokumentów Sąd Okręgowy - rozpoznający skargę o wznowienie postępowania - doszedł do wniosku że chodzi o tzw. właściwą przyczynę restytucyjną, wymienioną w art. 403 § 2 k.p.c., który stanowi, że można żądać wznowienia postępowania w razie późniejszego wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

Właściwość sądu w sprawie ze skargi o wznowienie postępowania reguluje art. 405 k.p.c. Sposób określenia sądu właściwego do wznowienia postępowania związany jest z przyczynami wznowienia. Przepis art. 405 k.p.c. wyraźnie rozróżnia przypadki wznowienia postępowania z przyczyn nieważności od przypadków wznowienia z przyczyn restytucyjnych, stanowiąc (w zdaniu drugim), że do wznowienia postępowania na innej podstawie niż przyczyny nieważności postępowania właściwy jest sąd, który ostatnio orzekał co do istoty sprawy.

W wypadkach objętych zdaniem drugim art. 405 k.p.c. do wznowienia postępowania (a wcześniej także do oceny - na podstawie art. 410 k.p.c. - kwestii dopuszczalności wznowienia w związku ze spełnieniem wymagań wynikających z art. 407 i

art. 409 k.p.c.) właściwy jest: 1) sąd pierwszej instancji, gdy jego orzeczenie nie zostało zaskarżone albo gdy wniesione środki odwoławcze zostały oddalone, 2) sąd drugiej instancji, gdy zmienił wyrok sądu pierwszej instancji i wyrok ten uprawomocnił się albo gdy wniesiona od jego wyroku kasacja została oddalona.

W rozpoznawanej sprawie mamy do czynienia z sytuacją opisaną wyżej w punkcie 1. Co do istoty sprawy orzekł jedynie Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Kielcach, wyrokiem z 6 grudnia 2000 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach wyrokiem z 28 marca 2001 r. oddalił apelację strony pozwanej od powyższego wyroku Sądu Rejonowego. W tej sytuacji sądem właściwym dla rozpoznania skargi o wznowienie postępowania opartej (formalnie) na podstawie restytucyjnej był Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Kielcach, któremu Sąd Okręgowy powinien był przekazać sprawę do rozpoznania na podstawie art. 200 § 1 w związku z art. 405 k.p.c. Jeżeli tego nie uczynił, to należy zastanowić się, w jakiej roli (w jakim charakterze) rozpoznał skargę o wznowienie postępowania - czy jako sąd pierwszej, czy jako sąd drugiej instancji.

Stanowisko Sądu Apelacyjnego co do tego, że Sąd Okręgowy orzekł w rozpoznawanej sprawie jako sąd drugiej instancji nie zostało w istocie zakwestionowane w zażaleniu, którego zarzuty, ich uzasadnienie i cała argumentacja prawna zmierzają raczej do wykazania, że wniesiona przez stronę pozwaną apelacja powinna być zostać potraktowana jako kasacja, a nie odrzucona jako niedopuszczalny w tych okolicznościach środek odwoławczy. W tej sytuacji stanowisko Sądu Apelacyjnego co do tego, że Sąd Okręgowy orzekł jako sąd drugiej instancji i że od jego wyroku nie przysługuje apelacja, należy uznać za prawidłowe. Ani sprzeczny z przepisami skład tego Sądu (powodujący nieważność postępowania - art. 379 pkt 4 w związku z art. 367 § 3 k.p.c.), ani błędne pouczenie o rodzaju środka odwoławczego i terminie jego wniesienia (jeżeli rzeczywiście miało miejsce, bo z protokołu ogłoszenia wyroku [...] nie wynika czy przewodniczący składu orzekającego pouczył strony działające bez profesjonalnych pełnomocników o terminie i sposobie wniesienia środka odwoławczego), ani wreszcie przyjęcie apelacji przez Sąd Okręgowy (zamiast jej odrzucenia), nie czynią uzasadnionymi zarzutów zażalenia. Apelacja wniesiona przez stronę pozwaną nie mogła zostać potraktowana przez Sąd Apelacyjny jako kasacja, ponieważ nie został spełniony wymóg sporządzenia jej przez pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym (art. 393² § 1 k.p.c.), niezależnie od innych wymagań konstrukcyjnych przewidzianych dla kasacji (art. 393³ § 1 k.p.c.), których pismo na-

zwane apelacją nie spełnia, a zatem nawet gdyby potraktować je jako kasację (na podstawie art. 130 § 1 k.p.c.), podlegałyby odrzuceniu z innych przyczyn (na podstawie art. 393⁵ k.p.c.). Wada polegająca na niesporządzeniu kasacji przez pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym nie jest brakiem formalnym podlegającym uzupełnieniu w trybie art. 130 k.p.c. Wymaganie dotyczące sporządzenia kasacji przez podmiot określony w art. 393² k.p.c. nie jest wymaganiami formalnymi, gdyż dotyczy strony podmiotowej czynności. Brak kasacji w tym zakresie nie podlega usunięciu z tej przyczyny, że czynność zaskarżenia została podjęta przez osobę nieuprawnioną.

Błędne pouczenie Sądu Okręgowego co do sposobu i terminu zaskarżenia wyroku oddalającego skargę o wznowienie mogłoby stanowić ewentualnie okoliczność usprawiedliwiająca przekroczenie terminu do wniesienia kasacji (art. 168 § 1 k.p.c.), gdyby pozwana wniosła kasację i wystąpiła z wnioskiem o przywrócenie terminu do jej wniesienia. Takiego wniosku pozwana jednak nie zgłosiła.

Ostatecznie przyjąć zatem należało, że zaskarżone postanowienie Sądu Apelacyjnego nie narusza wskazanych w zażaleniu przepisów prawa procesowego.

Nie jest również uzasadniony zarzut naruszenia art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Strona pozwana miała możliwość wniesienia prawidłowego (odpowiedniego) środka odwoławczego od wyroku Sądu Okręgowego, nawet mimo ewentualnych nieprawidłowości w postępowaniu przed Sądem Okręgowym. Zażalenie podlegało zatem oddaleniu na podstawie art. 393¹⁸ § 3 w związku z art. 397 § 2 i art. 385 k.p.c.

2. Nawet gdyby hipotetycznie przyjąć, że wyrok Sądu Okręgowego był orzeczeniem sądu pierwszej instancji, a zatem przysługiwała od niego apelacja i zaskarżone postanowienie jest w związku z tym nieuzasadnione, to wówczas rozważenia wymagałaby dopuszczalność wniesienia do Sądu Najwyższego zażalenia od postanowienia Sądu Apelacyjnego odrzucającego apelację.

Zgodnie z art. 393¹⁸ k.p.c., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje: po pierwsze - na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające kasację (§ 1), po drugie - na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, ale jedynie w sprawach, w których przysługuje kasacja, jednak z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 392, a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji (§ 2).

W rozpoznawanej sprawie mamy do czynienia z drugą z wymienionych powyżej sytuacji, a mianowicie z zażaleniem na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, które jednocześnie nie jest ani postanowieniem w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania, o którym mowa w art. 392 k.p., ani postanowieniem wydanym w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji. Dopuszczalność wniesienia zażalenia jest uwarunkowana tym, czy w rozpoznawanej sprawie przysługuje kasacja. O tym decyduje natomiast między innymi przedmiot sprawy oraz wartość przedmiotu zaskarżenia. Zgodnie bowiem z art. 392¹ k.p.c., kasacja nie przysługuje w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych (§ 1 zdanie pierwsze), a także w sprawach dotyczących świadectwa pracy i roszczeń z tym związanych (§ 2 pkt 2). Z tego punktu widzenia konieczne byłoby zatem ustalenie, jakiego przedmiotu dotyczy sprawa rozpoczęta wniesieniem skargi o wznowienie postępowania.

Ustalenie to powinno być dokonane na podstawie analizy przedmiotu rozstrzygnięcia objętego wyrokiem Sądu Okręgowego w Kielcach z 28 marca 2001 r. Sąd ten orzekł w zakresie wyznaczonym granicami apelacji strony pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w Kielcach z 6 grudnia 2000 r., a apelacja dotyczyła jedynie zasądzenia na rzecz powoda od strony pozwanej kwoty 3.036 DM oraz nakazania stronie pozwanej sprostowania świadectwa pracy. O tych jedynie żądaniach powoda (uwzględnionych w wyroku Sądu Rejonowego) orzekł Sąd Okręgowy rozpoznając apelację strony pozwanej. Przedmiot tego rozstrzygnięcia wyznacza przedmiot rozpoznania w sprawie ze skargi o wznowienie postępowania. O dopuszczalności kasacji w postępowaniu ze skargi o wznowienie postępowania decyduje bowiem przedmiot sprawy w postępowaniu prawomocnie zakończonym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2000 r., III CZ 173/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 144).

Postępowanie ze skargi o wznowienie postępowania nie jest nowym postępowaniem, posiadającym odrębny od uprzedniego, własny przedmiot. Postępowanie to, ze względu na ścisłe podmiotowe i przedmiotowe powiązanie z postępowaniem prawomocnie zakończonym, należy traktować jako kontynuację dotychczasowego postępowania na zasadach określonych w art. 399 i następnych k.p.c. Zasady te doprowadzają do rozpoznania przez sąd istoty tego samego sporu po stwierdzeniu dopuszczalności wznowienia (art. 411 - 412 k.p.c.). Dlatego też, gdy o dopuszczalności kasacji decyduje przedmiot sprawy, w postępowaniu ze skargi o wznowienie postę-

powania należy mieć na względzie, jaki był przedmiot postępowania, którego wznowienia domaga się strona. W sprawie, której dotyczy skarga o wznowienie postępowania, przedmiotem procesu zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Kielcach z 28 marca 2001 r. było zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda wynagrodzenia w kwocie 3.036 DM za okres niezawinionej przez pracownika przerwy w pracy, w czasie której pracownik pozostawał w gotowości do pracy (na podstawie art. 81 k.p.), oraz nakazanie stronie pozwanej sprostowania świadectwa pracy. Taki też jest przedmiot postępowania ze skargi o wznowienie postępowania, bo tylko tego dotyczy skarga, co jednoznacznie i wyraźnie wynika z treści pisma wszczynającego postępowanie w rozpoznawanej sprawie. Skarga nie obejmuje bowiem tych roszczeń i żądań powoda, które zostały oddalone wyrokiem Sądu Rejonowego w Kielcach z 6 grudnia 2000 r. i o których nie orzekał już Sąd Okręgowy w wyroku z 28 marca 2001 r., ponieważ powód nie zaskarżył apelacją wyroku Sądu Rejonowego w części oddalającej powództwo.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że w rozpoznawanej sprawie (ze skargi o wznowienie postępowania) kasacja nie przysługiwałaby, zarówno ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 392¹ § 1 k.p.c.), jak i ze względu na przedmiot sprawy (art. 392¹ § 2 pkt 2 k.p.c.).

Wartość przedmiotu zaskarżenia w zakresie żądania zasądzenia wynagrodzenia za czas gotowości do pracy może być odniesiona jedynie do równowartości kwoty 3.036 DM, a to oznacza, że zawsze będzie mniejsza od kwoty dziesięciu tysięcy złotych, czy to przy przeliczeniu jej wartości według kursu marki niemieckiej do polskiego złotego z daty orzekania przez Sąd Okręgowy w poprzednio zakończonym procesie (kurs średni marki do złotego według NBP wynosił 28 marca 2001 r. 1 DM = 1,8746 zł, czyli równowartość 3.036 DM stanowiła kwota 5.691,30 zł), czy to z daty wniesienia skargi o wznowienie postępowania, czy też po przeliczeniu marki niemieckiej na euro według kursu z daty 2 stycznia 2002 r. (według informacji NBP 1 euro = 1,95583 DM, a 1 DM = 0,51129 euro, czyli równowartość 3.036 DM stanowiła kwota 1.552,28 euro) i następnie po uwzględnieniu kursu euro w złotych polskich z daty wydania postanowienia przez Sąd Najwyższy (kurs średni euro do złotego według NBP wynosił 2 lipca 2002 r. 1 euro = 3,9314 zł, czyli równowartość 1.552,28 euro stanowiła kwota 6.102,63 zł).

Ustalenie, że rozpoznawana sprawa (ze skargi o wznowienie postępowania) jest sprawą, w której nie przysługuje kasacja, musiałoby pociągnąć za sobą przyję-

cie, że z tego powodu - stosownie do art. 393¹⁸ k.p.c. - nie przysługuje również zażalenie na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające apelację.

3. Niezależnie od oceny zasadności i dopuszczalności zażalenia, sprawa wymaga poczynienia dalszych uwag. Sposób rozpoznania skargi o wznowienie postępowania przez Sąd Okręgowy nasuwa bowiem spostrzeżenia, które - zdaniem Sądu Najwyższego - wymagają wypowiedzenia się w tej kwestii.

Skarga o wznowienie postępowania jest nietypowym środkiem prawnym służącym wzruszeniu prawomocnych orzeczeń. Jej charakter i istota budzą kontrowersje w doktrynie i trudności w stosowaniu tej instytucji procesowej przez sądy.

Postępowanie w sprawie o wznowienie postępowania przebiega kolejno następującymi po sobie etapami. Pierwszy etap polega na badaniu przez przewodniczącego warunków skargi jako pisma procesowego i - w razie dostrzeżenia braków - na wydaniu stosownych zarządzeń na podstawie art. 130 k.p.c. W drugim etapie - zgodnie z art. 410 § 1 k.p.c. - sąd na posiedzeniu niejawnym bada, czy skarga została wniesiona w terminie i czy opiera się na ustawowej podstawie wznowienia. Trzeci etap postępowania odbywa się na rozprawie i, stosownie do art. 411 k.p.c., polega przede wszystkim na ponownym rozstrzygnięciu o dopuszczalności wznowienia, a w razie pozytywnego przesądzenia tej kwestii - na rozpoznaniu sprawy na nowo w granicach, jakie określa podstawa wznowienia, o czym stanowi art. 412 § 1 k.p.c.

Porównanie treści art. 409 k.p.c. z przepisem art. 410 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. upoważnia do wniosku, że dopuszczalność skargi o wznowienie postępowania zależy od spełnienia dwóch podstawowych warunków, tj. od zachowania ustawowego terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania (art. 407 i art. 408 k.p.c.) oraz od oparcia tej skargi na jednej z ustawowych podstaw (art. 401, art. 401¹ i art. 403 k.p.c.). Przepis art. 410 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. ogranicza rolę sądu podczas drugiego etapu postępowania do badania i oceny, czy wnoszący skargę o wznowienie przytoczył ustawowe podstawy wznowienia. Na tym etapie Sąd nie zajmuje się natomiast ich zasadnością, czyli trafnością uzasadnienia podstaw wznowienia. Jeżeli skarga nie spełnia wymienionych wcześniej warunków dopuszczalności, sąd zgodnie z art. 410 § 1 zdanie drugie k.p.c. skargę odrzuca. Dopiero w razie stwierdzenia, że istnieją ustawowe podstawy wznowienia postępowania, sąd wznowia postępowanie i - po ponownym rozpoznaniu sprawy - zgodnie z art. 412 § 2 k.p.c., stosownie do okoliczności bądź oddala skargę o wznowienie, bądź uwzględ-

niając ją - zmienia zaskarżony wyrok albo go uchyla i pozew odrzuca lub postępowanie umarza. Oddalenie skargi o wznowienie wyrokiem oznacza, że sąd uznał, iż istniały ustawowe podstawy wznowienia, wznowił postępowanie, rozpoznał sprawę na nowo w granicach, jakie zakreśla podstawa wznowienia, ale jednocześnie stwierdził, że podstawa wznowienia jest bezzasadna albo nie ma wpływu na treść wydanego uprzednio wyroku.

W rozpoznawanej sprawie, skarga o wznowienie postępowania wniesiona przez stronę pozwaną nie kwalifikowała się do rozpoznania na rozprawie, a już tym bardziej nie spełniała podstawowych wymagań konstrukcyjnych pozwalających na rozstrzygnięcie o jej zasadności lub bezzasadności wyrokiem. Co prawda, została wniesiona w terminie, ale z formalnego punktu widzenia nie opierała się na jakiegokolwiek ustawowej podstawie wznowienia. Powołanie się na naruszenie przepisów prawa - w tym przypadku art. 81 i art. 128 k.p. - przez błędną ich wykładnię sprzeczną z doktryną i orzecznictwem Sądu Najwyższego nie stanowi bowiem ustawowej podstawy wznowienia, na co słusznie zwrócił uwagę Sąd Okręgowy w uzasadnieniu swojego wyroku. Skargę o wznowienie postępowania należało zatem odrzucić postanowieniem na podstawie art. 410 k.p.c. na posiedzeniu niejawnym.

Dopiero na rozprawie - zupełnie zbędnie wyznaczonej - prezes zarządu pozwanej Spółki złożył pewne dokumenty - oświadczenia osób i informację z urzędu gminy. W związku z tym Sąd Okręgowy stwierdził - w uzasadnieniu wyroku oddalającego skargę - że można „domniemywać”, iż podstawą wznowienia było późniejsze wykrycie takich okoliczności faktycznych i środków dowodowych, o jakich mowa w art. 403 § 2 k.p.c. Jednocześnie jednak Sąd uznał, że brak jest podstaw do przyjęcia, iż zachodzi w tej sprawie przesłanka wznowienia postępowania przewidziana w art. 403 § 2 k.p.c., ponieważ złożone oświadczenia nie stanowią nowych środków dowodowych w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c., a okoliczności z nich wynikające pozwana mogła powołać w prawomocnie zakończonym postępowaniu, którego dotyczy skarga o wznowienie. Oznacza to - *de facto* - że Sąd Okręgowy stwierdził brak ustawowej podstawy wznowienia, co powinno skutkować odrzuceniem skargi o wznowienie postępowania na podstawie art. 411 k.p.c. na rozprawie.

Z argumentacji prawnej przedstawionej w uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wynika zatem, że w następstwie badania na rozprawie przesłanek dopuszczalności wznowienia okazało się, iż skarga nie może być rozpatrywana i rozstrzygnięta w sposób określony w art. 412 § 1 i 2 k.p.c., ponieważ skarżąca nie przytoczyła

twierdzeń i zarzutów pozwalających na potraktowanie ich jako ustawowych podstaw wznowienia. Oznacza to, że między uzasadnieniem orzeczenia Sądu Okręgowego a jego sentencją istnieje wyraźna sprzeczność. Uzasadnienie posługuje się bowiem takimi argumentami, jakby Sąd wydał postanowienie odrzucające skargę z powodu niedopuszczalności wznowienia, a nie oddalił ją wyrokiem z powodu jej bezzasadności.

Według przepisu art. 403 § 2 k.p.c. podstawa do wznowienia postępowania istnieje w razie wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Sąd Okręgowy ocenił, że taka sytuacja nie miała miejsca. W postanowieniu z dnia 29 stycznia 1968 r., I CZ 122/67 (OSNCP 1968 nr 8-9, poz. 154) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że samo sformułowanie podstawy wznowienia w sposób odpowiadający ustawie nie oznacza, że skarga opiera się na ustawowej podstawie wznowienia. W każdej sytuacji konieczne jest zbadanie, czy twierdzenia skargi stanowią ustawową podstawę wznowienia. Podobną myśl zawarł Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 7 czerwca 2000 r., III AO 29/99 (nie publikowany), jak również w postanowieniach z dnia 3 grudnia 1998 r., III AO 62/97 (OSNAPiUS 2000 nr 10, poz. 411) i z dnia 26 marca 1999 r., III AO 5/99 (OSNAPiUS 2000 nr 14, poz. 564). Natomiast w postanowieniu z dnia 28 października 1999 r., II UKN 174/99 (OSNAPiUS 2001 nr 4, poz. 133), stwierdził że sformułowanie podstawy wznowienia w sposób odpowiadający przepisom art. 401-404 k.p.c. nie oznacza oparcia skargi na ustawowej podstawie wznowienia, jeżeli już z samego jej uzasadnienia wynika, że podnoszona podstawa nie zachodzi. Taka skarga, jako nieoparta na ustawowej podstawie wznowienia, podlega odrzuceniu. Jak wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego, badanie na rozprawie skargi strony pozwanej wykazało, iż skarżąca nie zachowała w niej warunków, od których zależała możliwość oceny dopuszczalności wznowienia postępowania, a zatem na podstawie art. 411 k.p.c. należało ją odrzucić postanowieniem.

Gdyby w sprawie ze skargi o wznowienie postępowania orzekał w rozpoznawanej sprawie - zgodnie z art. 405 k.p.c. - w pierwszej instancji Sąd Rejonowy, to od postanowienia o odrzuceniu skargi (wydanego na podstawie art. 410 albo 411 k.p.c.) przysługiwałoby zażalenie do Sądu Okręgowego jako sądu drugiej instancji. Od orzeczenia Sądu Okręgowego jako sądu drugiej instancji nie przysługiwałaby jednak

w takiej sytuacji ani kasacja na podstawie art. 392 k.p.c., ani zażalenie na podstawie art. 393¹⁸ § 2 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====